

REHABİLİTASYON HİZMETİ ALAN ŞİZOFRENİ HASTALARINDA İÇGÖRÜ, İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALANMA, BENLİK SAYGISI VE SOSYAL İŞLEVSELLİK

Burçin Özkaya¹, Ali Erdoğan¹, Şeyma Kaplan Ekici¹, Buket Cinemre¹

¹Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya

Giriş: Şizofreni bilişsel, sosyal ve mesleki işlevsellikte belirgin yeti yitimine neden olan bir hastalıktır. Bu bireylerde rehabilitasyon programlarına düzenli katılımın etkilerini doğrudan inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Çalışmamızın amacı, rehabilitasyon hizmeti alan şizofreni hastalarının içgörü, içselleştirilmiş damgalanma, benlik saygısı ve sosyal işlevsellik düzeylerini incelemektir.

Yöntemler: Kesitsel ve vaka-kontrol deseninde yürütülen çalışmaya, DSM-5'e göre şizofreni tanılı, klinik remisyon ölçütlerini karşılayan, Akdeniz Üniversitesi Psikiyatri Gündüz Hastanesi'nde en az 6 aydır rehabilitasyon programlarına devam eden 35 hasta ile herhangi bir rehabilitasyon müdahalesine katılmayan 35 hasta dahil edilmiştir. Katılımcılara Pozitif ve Negatif Sendrom Ölçeği (PANSS), Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği (RHİDÖ), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), İçgörünün Üç Bileşenini Değerlendirme Ölçeği (İÜBDÖ), Kişisel ve Sosyal Performans Ölçeği (KSPÖ) uygulanmıştır. Etik kurul onayı TBAEK-635 karar numarası ile 03.10.2024 tarihinde Akdeniz Üniversitesi Tıbbi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

Sonuçlar: Rehabilitasyon alan grupta; PANSS negatif puanı, RHİDÖ toplam, sosyal geri çekilme, damgalanmaya karşı direnç puanları anlamlı olarak düşük (sırasıyla $p=0,004$; $p=0,007$; $p=0,006$; $p=0,008$), KSPÖ, RBSÖ puanları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (sırasıyla $p<0,001$; $p=0,040$). Rehabilitasyon

süresi ile KSPÖ ($r=0,482$; $p=0,003$), RHİDÖ algılanan ayrımcılık ($r=-0,509$; $p=0,002$), RBSÖ ($r=0,526$; $p=0,001$) puanları arasında korelasyon saptanmıştır. Lineer regresyon analizinde KSPÖ skoru ile ilişkili faktörler; rehabilitasyona katılım ($p<0,001$), rehabilitasyon süresi ($p=0,006$), sürenin 12 ayın üzerinde olması ($p=0,020$), PANSS toplam ($p<0,001$), negatif ($p<0,001$), genel psikopatoloji puanları ($p<0,001$), İÜBDÖ puanı ($p<0,001$), RHİDÖ toplam ($p<0,001$), yabancılaşma ($p=0,017$), kalıp yargıların onaylanması ($p=0,014$), algılanan ayrımcılık ($p=0,019$), sosyal geri çekilme ($p<0,001$) ve damgalanmaya karşı direnç puanları ($p=0,005$), RBSÖ puanı ($p<0,001$) olarak bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç: Bulgular şizofreni tanılı bireylerde rehabilitasyon müdahalelerinin fonksiyonel ve bireysel iyileşmeye katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir. Düzenli rehabilitasyonun, içselleştirilmiş damgalanmayı azaltma, benlik saygısını güçlendirme ve sosyal işlevselliği artırmada etkili olabileceğini söyleyebiliriz. Rehabilitasyon müdahalelerinin etkinliğini değerlendiren çalışmaların artırılması; toplum temelli ruh sağlığı hizmetlerinin sürekliliği ve yaygınlaştırılması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şizofreni, gündüz hastanesi, rehabilitasyon, içselleştirilmiş damgalanma, sosyal işlevsellik